

Strategidokument

Roret Ørland kulturforetak KF,
- Bærekraftsplan mot 2030

Innhold

Innledning.....	3
Bakgrunn	4
Besøkssentre våtmark Ørland	4
Strategi og handlingsplan	5
FNs Bærekraftsmål:	6
Frem mot 2030 er God helse og utdanning en viktig drivkraft for utviklingen av Rorets tjenester	7
Besøkssenter våtmark Ørland:	9
Frem mot 2030 er Verdiskaping og innovasjon en viktig drivkraft for utviklingen av Rorets tjenester	10
Frem mot 2030 er å stoppe klimaendringene, bevare liv under og over vann en viktig drivkraft for utviklingen av Rorets tjenester	11
Besøkssenter våtmark Ørland:	12
Årlige oppdateringer av strategien	14

Innledning

Dette dokumentet er utarbeidet i samarbeid med styret i Roret og ansatte. Det ble avholdt en strategisamling 14.august 2020 der ansatte og styret i Roret sammen gjennomførte prosess for å definere mål og satsning.

Bærekraftsplanen skal vise i hvilken retning man vil at Roret og Ørland kommune skal utvikle seg – hvor skal Roret være i 2030. Bærekraftsplanen skal mobilisere til samarbeid og felles satsing for å få den utviklinga organisasjonen ønsker.

Roret Ørland kulturforetak KF er av kommunestyret i Ørland gitt ansvar for å arbeide med utvikling og formidling av Kultur, idrett, historie og natur. Det skal tilbys gode og attraktive tjenester til samtlige innbyggere og besøkende. Foretaket skal å bidra til å gjøre Ørland kommune attraktiv for tilflytning, samt bidra til omdømmebygging. Rorets samfunnsoppdrag er å forvalte fritidsaktivitetene til de fleste barn og unge samt andre innbyggerne i kommunen.

I det regionale perspektivet har Roret en målsetting om å ta en ledende rolle i Trøndelag i arbeidet med utvikling av nye tilbud og formidling innen kultur, idrett, historie og natur. Ørland er fra tidenes morgen «Porten til Trøndelag». Dette åpner bl.a. for samarbeid med Stiklestad, Innherred, Reinskloster, MiST, Litteraturhuset i Trondheim, Trondheimsfjorden våtmarkssenter og store festivaler. Foretaket vil utvikle deler av arrangement tilbudet slik at det vil trekke publikum over fjorden.

I det nasjonale perspektivet vil Roret videreutvikle de nasjonale oppgaver som er gitt gjennom autorisasjonen av Besøkssenter våtmark. Det skal også arbeides med å utvikle foretaket som turistkontor og møteplass. Dette for å bli den foretrukne reiselivsdestinasjonen i regionen.

Gjennom synliggjøring og nettverksbygging vil Roret ta en rolle ved regionale og nasjonale idrettsarrangement.

Ørlands og regionens krigshistorie har internasjonale attraksjoner som vi skal synliggjøre og utvikle videre. Ørland flystasjon har mange besøkende hvert år fra hele verden. En ambisjon for Roret er å utvikle samarbeidet med dem.

Bakgrunn

Roret skal å ta et ansvar for å utvikle kommunen vår for å oppnå bo – og blilyst. Som et fundament i utvikling og langtidsplanen vil Roret i samarbeid med Ørland kommune å bruke FNs Bærekraftsmål som rettesnor for utviklingen. FNs bærekraftsmål ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng.

Bærekraftsmålene sier blant annet at verden skal bekjempe ulikhet, stoppe klimaendringene, sikre rene og sunne hav, og sørge for god utdanning for alle barn innen 2030.

Hvilken rolle skal Roret ta i bærekraftperspektivet de neste ti årene mot 2030?

I 2030 er det klart for nasjonaljubileum. 1030 er et av de mest symbolsterke årstallene i norsk historie. Olav Haraldssons fall i slaget på Stiklestad og helgenkåringen i Nidaros året etter, fikk dyptgripende konsekvenser for det norske riket. 1030 kan derfor beskrives som et vendepunkt med en virkningshistorie som det norske samfunnet fortsatt bygger på.

I 2030 kan vi derfor feire at Norge har bestått som rike i tusen år. Og det er planlagt storstilt feiring i Trøndelag i 2030.

Hvilken rolle skal Roret ta frem mot Trøndelag sitt 1000 års jubileum?

Kulturbasert næringsliv omfatter i liten grad virksomheter med et høyt antall arbeidsplasser og store inntekter, men styrken er at aktiviteten kan drives overalt i kommunen. Kulturtilbud gir innbyggerne «noe å leve for», men kan også gi «noe å leve av». Kulturbasert næringsliv omfatter virksomheter som gir arbeidsplasser.

Besøkssentre våtmark Ørland

Besøkssenter våtmark Ørland skal være en attraksjon for bærekraftig reiseliv og spre kjennskap om regionens natur- og kulturkvaliteter og besøksmål som spiller på de samme bærekraftverdiene.

All formidling mot publikum fra Besøkssenter våtmark Ørland vil være forankret i bærekraft. Dette gjelder både de planlagte utstillingene, ekskursjoner i felt og skjøtselstiltak. Også i emner som f.eks. artskunnskap vil artenes rolle og bestandsutvikling være knyttet til temaet. Naturenheten mener kommunen må innføre et [arealregnskap](#) for å ha kontroll med hva slags naturtyper og ressurser kommunen har og evt. velger å bygge ned eller restaurere.

*Besøkssenter våtmark Ørland er ett av seks autoriserte våtmarkssenter i Norge, som mottar en årlig grunnstøtte fra Miljødepartementet. **Formålet med de nasjonale våtmarks-sentrene er å spre kunnskap og skape oppmerksomhet om verdien av våtmark.***

Det gjøres ved å inspirere folk til å ville lære mer om våtmark gjennom å tilrettelegge informasjon og gi dem gode opplevelser, samt legge til rette for godt samspill med lokale interessenter for å utvikle bærekraftige aktiviteter utenfor og i verneområder.

Videre skal besøkssentrene tilby naturopplevelser som gjør folk glad i naturen. De skal være et knutepunkt for naturveiledning, turinformasjon, næraktiviteter, attraksjoner og skal tilstrebe samhandling med andre lokale, bærekraftige virksomheter. Våtmarkssenterene skal bidra til lokal, bærekraftig verdiskaping gjennom måten de drives på.

Våtmarkssentrene skal:

- arbeide for å sikre lokal forankring og ha en funksjon i lokalsamfunnet
- øke kunnskapen om området og våtmark
- øke de besøkernes forståelse for naturområder og arter og inspirere til friluftsliv
- veilede besøkeren om hva han eller hun kan se, oppleve og gjøre i og rundt besøkssentret
- motivere til å bruke området på en måte som ikke forringer kvaliteten
- stimulere interesse for natur, naturvern og naturstudier og bidra med underlag for undervisning/skole
- gi kunnskap om hvordan menneskene har brukt og påvirket naturen

Strategi og handlingsplan

En handlingsplan frem mot 2030 vil bidra til å øke bevisstheten og sette bærekraftsmålene inn i en kontekst som bidrar til å utvikle Ørland kommune og Roret i riktig retning mot 2030.

FNs Bærekraftsmål:

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

FNs bærekraftsmål gjelder alle land i hele verden, både rike og fattige. Målene har stor innvirkning på norsk politikk - både i kommuner, lokalsamfunn og nasjonalt. Det er statsminister Erna Solberg som leder FNs pådrivergruppe for bærekrafts-målene.

Selv om mange av målene allerede er oppfylt i Norge, gjenstår mye arbeid også her hjemme. Et eksempel er mål 12 som handler om ansvarlig forbruk og produksjon, der vi må jobbe for å redusere matsvinn. For å stoppe klimaendringene på mål 13, må Norge redusere utslippene sine.

Våren 2020 ble det klart at regjeringen skal lage en nasjonal handlingsplan for målene. Dette er viktig fordi de 17 bærekrafts-målene henger tett sammen. Det er også nødvendig med en god plan for hvordan vi kan oppnå målene på tvers av politiske skillelinjer og i samarbeid med organisasjoner og kommuner.

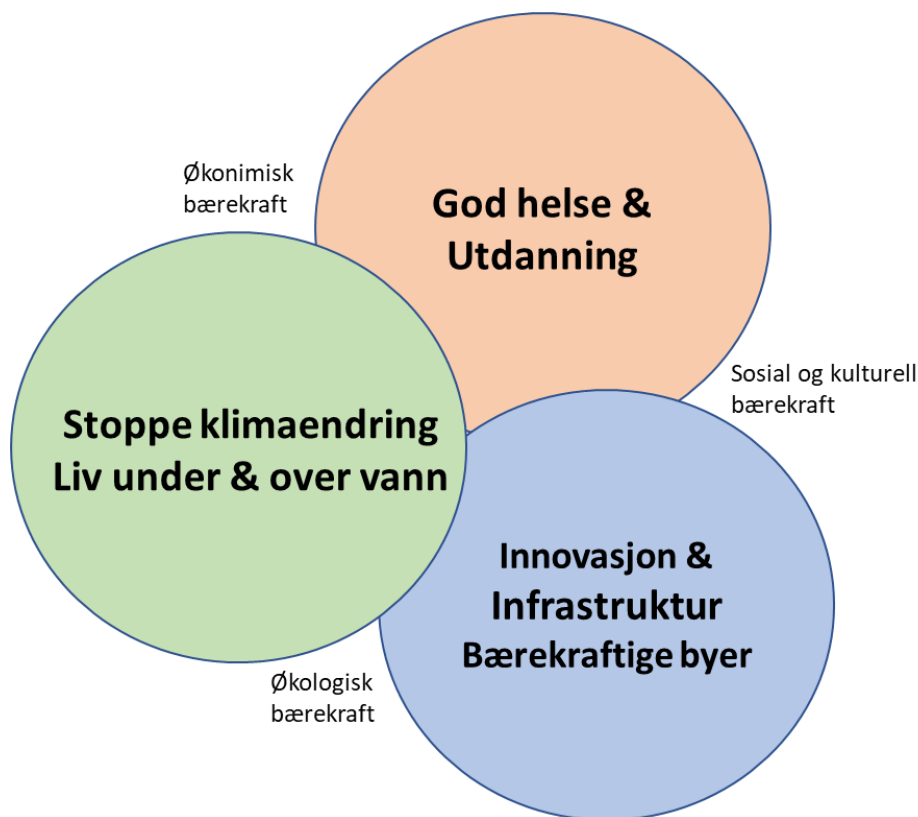
Med bare 10 år igjen til målene skal være nådd, må alle land i verden og alle menneskene i hvert enkelt land jobbe sammen.

Hva kan Roret KF og hver enkelt avdeling og ansatte gjøre for å bidra til at vi når målene?

Et samfunn der hvor det er godt å bo og leve er et samfunn hvor innbyggerne kan bruke sine ressurser, hvor fellesskapet er inkluderende og hvor samfunnet sikrer innbyggerne trygghet. Fellesskap og sosialt samvær er viktig for den enkeltes livskvalitet. Et nærmiljø og lett tilgjengelige møteplasser som inviterer til utfoldelse fysisk, sosialt og uavhengig av alder og funksjonsevne, legger gode rammer for innbyggernes hverdagsliv.

Roret har et mangfoldig samfunnsoppdrag som involverer bærekraftsmålene og ansvarsområder. Utviklingen av tiltak og handlinger styres ut fra valgte prioriteringsområder som vist i figuren under:

Målene skal gjenspeile satsning både lokalt, regionalt og nasjonalt (L;R;N)

Frem mot 2030 er God helse og utdanning viktig satsning for utviklingen av Rorets tjenester

«Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.»»

«Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle.»

Det betyr at:

- Roret skal i enda større grad bli en møteplass for alle (L)
- Roret skal bidra til å styrke samarbeidet med sykehjemmene og bruke kulturskolen mer aktivt i LIVSGLEDE for ELDRE (L)
- Roret skal utvikle Besøkssenter Våtmark til å bli et formidlingssenter og for å gi folk natur – og historiske opplevelser. Samhandling med Oppvekst /kommune (L, R)
- Restaurere Austråttlandskapet til sitt fulle potensial som Ørlands viktigste attraksjon og bli en sentral aktør i nasjonaljubileet i 2030 (R)
- Roret skal arrangere nasjonale idrettsarrangement (N)

Den kulturelle grunnmuren omfatter den mangfoldige aktiviteten på kultur- og idrettsfeltet. Og er med på å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. Roret skal i hele perioden utvikle organisasjonen og gi de ansatte kompetanseheving for å levere tjenester som fremmer livskvalitet, mental og fysisk helse- bygge selvtillit og sosialisering,

Kulturskolen vil tilrettelegge for de enkelte individ, utefra deres behov. Men også fastholde at kulturskolen tilbyr noe unikt som de ikke får på sosiale medier. Her er det rom for alle, uavhengig av kjønn, alder og interesser. Å bidra med musikk, historie og natur for å gi demente og andre en god opplevelse og livskvalitet. Kultur er den arena man treffer bredest i befolkninga i alle tider.

Kulturskolefagene er i seg selv en fornybar ressurs; de forbruker ikke ressurser, men sang/spill/dans osv styrker unges mentale helse gjennom mestringsfølelse, samhandling i ensembler og publikums helse gjennom gode opplevelser. Man kan benytte musikk og visuell kunst i behandlingen av traumatiserte barn som har mistet sitt språk. Forskning viser at resultatene har vært oppsiktsvekkende bra. I alderdommen/geriatrien har sang/musikk vist seg gjennom mange studier å være vitaliserende. Å opprettholde kor for voksne/eldre/ungdommer er et fellesskap som gir både mental tilfredsstillelse, en sosial arena og fysisk styrking (pust, blodomløp, muskulært). «Korsang på blå resept». En styrke vil være å blande unge og eldre i ulike arrangementer: Gjensidig glede og voksenkontakt. Dette er tjenester i Roret som gir inntjeningsmuligheter uten å belaste miljøet

Roret vil fortsette å gi gode opplevelser til absolutt alle innbyggere, noe gratis og noe betalt for å innlemme alle. Biblioteket er ett av lokalsamfunnets få gratis steder der man kan møtes på tvers av interesser, alder osv. Samt møte befolkningen på de digitale plattformene de befinner seg, for å opprettholde elevtall.

Besøkssenteret representerer i sin helhet helseaspektet/livskvalitet: Det å ta med folk ut til naturopplevelser og fysisk aktivitet. Dette kan kobles til mål 15 om å stanse tap av artsmangfold og fremme bærekraftig bruk av økosystemer. Samt mål 12 om bærekraftige forbruksmønstre

Idretten styrker også folkehelsen og det bør arbeides for at flere aktivt tar i bruk haller og uteområder. Drifta / materialer i anleggene bør gjennomgå mht bærekraftbegrepet. Frivillige på idrettssiden bør få hjelp til kompetanseheving/kurs/pedagogisk utdanning, som vil gi mer kunnskapsbasert instruksjon om helse/fysikk. Styrke fysisk aktivitet overalt, da dette styrker konsentrasjonen, oppmerksomheten og barns læring

Restaurere Austråttlandskapet til sitt fulle potensials som Ørlands viktigste attraksjon. Dette er viktig arbeid frem mot 2030. Både som en formidlingsarena men også som en opplevelsesbasert næringsutvikling. I 2030 skal man kunne gå på tilrettelagde turstier fra Beian til Tiltrem. Trafikksikker kysttrute. Kulturskolen skal utvikle et eget program for undervisning og fremføring i friluftsområdene.

Besøkssenter våtmark Ørland:

De autoriserte våtmarkssentrene i Norge er opprettet med den hensikt å heve kunnskapen om verdien av verdens våtmarker og fremme kunnskapen om en bærekraftig utvikling. Besøkssentrene retter seg mot en bred målgruppe i alle aldre, med hensikt å sikre livslang læring. Vi tilstreber barnevennlige og effektive læringsmiljø for alle aldre. BVØ vil tilby undervisning for skolene som er koblet opp mot bærekraftsmålene i gjeldende læreplan. Vi vil praktisk/teoretisk vise gjennom utforskende undervisning hvordan vår eksistens er avhengig av bærekraftig høsting og skjøtsel av naturen gjennom prosjekter rundt ulike tema. Undervisningen skal legge til rette for personer med nedsatt funksjonsevne. Blant annet skal utstillinger og formidling tilpasses personer med nedsatt hørsel, syn og bevegelse. Utstillinger og annen formidling skal være objektiv, men oppfordre til utforskning og egen kritisk tenkning. Formidling skal være forankret i forskning, og krever at staben holder seg oppdatert på de relevante tema for besøkssenteret.

I løpet av 2020-21 bygges ny våtmarkshage (450m²) og besøkssenter (130m²). De nye innendørs utstillingene i besøkssenteret vil inneholde delene "Livet i våtmark", "Tap av arter" og "Dypet".

Delutstillingen "Livet i våtmark" er en fastutstilling som vil stå i ti år. Denne tar for seg livet i ulike typer våtmark globalt og lokalt, med fokus på de lokale Ramsar-områdene. Utstillingen "Tap av arter" er femdelt og tar for seg temaene: Tap av leveområder, overhøsting av arter, klimaendringer, forurensing og fremmede arter. Over en femårsperiode vil hvert av disse temaene rotere og få et særskilt fokus gjennom egen utstilling og annen formidling. Eksempelvis 2021: Tap av leveområder, 2022: Klimaendringer, 2023: Overhøsting av arter, 2024: Forurensing, 2025: Fremmede arter. Et ønske er også å dra denne formidlingen ut til de ulike naturscenene/fugletårnene som er anlagt av besøkssenteret.

Utstillingen "dypet" vil spesielt ta for seg områder dypere enn den tradisjonelle definisjonen av våtmark. Dette er et kombinert amfi og utstillingsområde, hvor muntlig formidling og filmer vil være mulig. Her vil det være mulighet for et utstrakt samarbeid med forskningsmiljøer på området, og dermed skiftene tema. I de første fem år av strategiperioden er det naturlig å fokusere på de områder som er beskrevet under "Tap av arter".

Våtmarkshagen på 450m² er plantet med arter som er vanlig i norsk natur, og har til hensikt å vise det vanlige fremfor det sjeldne. Mange fremmede arter som er blitt problemarter i

norsk natur er hagerømlinger. Et mål er å vise at norske hager kan plantes med ville vekster fremfor innførte og fremmede arter.

Annen satsning:

Satse på undervisning knyttet til Den naturlige skolesekken.

Natur som linje inn i kulturskolen.

Frem mot 2030 er Verdiskaping og innovasjon viktig satsning for utviklingen av Rorets tjenester

«Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon»

«Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige»

Det betyr:

- Roret skal samarbeide med Næringsaktører som er aktiv – lag attraksjoner (L)
- Roret skal utvikle den digitale formidlingen. Initiere samarbeidsprosjekt med NTNU og andre aktører. (R, N)
- Roret skal å øke samarbeidet med flyktninger (L)
- Tilby arrangement og opplevelser for å gi innbyggere stolthet og samhandling (L)
- Roret skal ta ansvar for å synligjør kortreist mat (L, R)
- Historiske byer

Bo- og bilyst er en av bærebjelkene for Rorets virksomhet. Rorets sine aktiviteter hever kvaliteten på lokalsamfunnet. Alle avdelinger og all jobb er en viktig arena for inkludering. Man skal følge innbyggerne fra Min første bok og barseltreff til seniornett – og følge lokalsamfunnet fra fortid til fremtid. Hva med å sevre noe lokal mat på kultursenteret? Tilby is fra Reins kloster og lokalt øl? Noen oster? Ting som ikke går ut på dato så fort. Eller egne kvelder på bryggeplassen med litt lokal mat, ølsmaking? Med et foredrag i våtmarkshagen og underholdning. På bryggeplass eller i våtmarkshage. Man må få på plass matservering! Yoga i våtmarkshagen med sunn mat etterpå.

Formidle historie fortelling via ny teknologi. Benytte muligheten som finns i teknologi, NTNU, innen VR/AR-teknologier. Lage samarbeidsprosjekter med disse. Koble Gaming generasjonen i fysisk aktivitet ala Pokémon, GEO Cath. Man må ta i bruk alle muligheter innen teknologi. Initier til pilotprosjekter på NTNU-Vitensenteret.

Å fremme bærekraftige samfunn er noe Roret tar på alvor. Gjennom byggingen av Besøkssenter Våtmark og arbeidet innen naturforvaltning gjøres det tiltak for bevare fuglelivet og arter i samhandling med næringsutvikling. Roret skal bidra til å gjenskape mosaiken i kulturlandskapet og relansere alle myrer.

Det er mye eldre personell som frivillig ivaretar de historiske elementene i kommunen. Viktig å videreføre den kunnskapen de har til yngre som kan overta. Derfor kan et samarbeid mellom Ørland og Åfjord være gunstig for å få etablert en KONSERVATOR. Dette er viktig i det 1000 års perspektivet kommunen skal være med på.

Et viktig budskap er: GJØR NOE MED DET VI ER DÅRLIG PÅ!

Frem mot 2030 er å stoppe klimaendringene, bevare liv under og over vann viktig satsning for utviklingen av Rorets tjenester

«Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.»

«Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.»

«Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av arts mangfold.»

Det betyr:

- Roret skal bli et miljøfyrtårn innen 2030. (L)
- Roret skal formidle kunnskap om, og lysten til, å bevare liv i havet og på land. (L, R, N)
- Kulturskolen skal opprette et naturtilbud for barn i kunnskapen over og under havet. (L)
- Roret skal ta ansvar for å synliggjøre lokal mat (L, R)
- Roret skal utføre restaurering av myrer for karbonfangst (L;R;N)
- Roret skal plante (L;R;N)

Gjennom tilrettelagte friluftsområder vil Roret stimulere til å ta vare på, og bruke naturen på en bærekraftig måte. Naturen blir ofte den tapende part i forvaltningen dersom ikke befolkningen har et selvopplevd erfaringsgrunnlag gjennom friluftsliv og aktiviteter som skaper naturglede og gir den verdi utover det teoretiske. Slik erfaring skaper grunnlag for større forståelse av bærekraftbegrepet.

Roret har en fantastisk mulighet til å formidle vår klimahistorie. Roret skal samhandle med oppvekstsektoren om Geriljaplanting. Inngå samhandling med skoleklasser og de tar ansvar for hver sin potte i Brekstadgata-bærekraftig planting. Se til store trender i verden der ungdom på ulike måter vil redde verden for eksempel skogplanting i byer “miyawaki forest”.

Roret skal legge opp til turruter til lokale produsenter for turister, selge opplevelser med ren, lokal mat samt informere kommunens innbyggere. Mange har ikke den lokale kunnskapen. Og skal ha prosjekt mot 2030 der kommunen skal bli den nye «Gyldne omvei». Ha fokus på lokale ressurser, Bondens marked.

Besøkssenter våtmark Ørland:

Besøkssenteret har gjennomført store restaureringsprosjekter av våtmark i nærområdet, og vil fortsette dette arbeidet fremover. (Hammarmyra og Rusasetvatnet). Myrrestaurering er et viktig klimatiltak, som besøkssenteret også vil prioritere fremover. Myr er blant de største karbonlagrene vi har og den regulerer CO₂-innholdet i atmosfæren. Myra lagrer karbon i dødt organisk materiale i uforstyrret tilstand.

Gjennom formidling om hvorfor myrrestaurering og bevaring av våtmark er viktige klimatiltak kan besøkssenteret også bidra til å skape bevissthet rundt tema, og dermed stimulerer til andre restaureringsprosjekter andre steder som har en direkte effekt til å lagre klimagasser og stoppe klimaendringer. Egne restaureringsprosjekter gir gode lokale refeanse-områder som bidrar til effektive læringsmiljøer for blant annet skolene og nære universitetsmiljø.

Restaurering av våtmark vil være viktig for å kunne ivareta Norges forpliktelser gjennom internasjonale avtaler. Ifølge Stortingsmelding 14 (2015) *Nasjonal handlingsplan for naturmangfold*, er restaurering av våtmark, sammen med forbedring av tilstand i henhold til vannforvaltningsplanene, regjeringens viktigste tiltak for å følge opp det internasjonale målet definert gjennom CBD, om å restaurere minst 15 prosent av forringede økosystemer (Aichimål 15).

Direktoratene legger Ramsar-konvensjonens forståelse av våtmark til grunn i denne planen. Våtmarker defineres vidt i Ramsar-konvensjonen, og omfatter blant annet myr, elver, innsjøer, brakkvann og marine områder ned til seks meters dybde.

Besøkssenteret har gjennomført store restaureringsprosjekter av våtmark i nærområdet, og vil fortsette dette arbeidet fremover.

Eksempler:

Tiltak for å begrense avrenning fra jordbruk til sjø: restaurering av våtmark og etablering av flere fangdammer, sikre at kantsoner opprettholdes/gjenopprettes.

Strandrydding: utnytte nye digitale plattformer i rydding ("rydde" appen).

Tiltak mot spøkelsesfiske/ghost fishing?

Viltkorridorer, kantsoner, bekjemping av fremmede arter. Økoturisme: verdiskapning gjennom bevart arts mangfold som attraksjon.

Årlige oppdateringer av strategien

10 års strategien skisserer muligheten innenfor hvert enkelt bærekraftsmål, og vil være med på å definere de årlige målene. Besøksenter våtmark Ørland rapporterer til Miljødirektoratet ved hvert årsskifte, og gir en orientering om neste års årsplan. Det er naturlig at strategien i bærekraftsmålene konkretiseres i årshjulet på det tidspunktet.

15. januar hvert år.

Det er viktig at målene er konkrete og målbare.

Eksempel 2021:

Status	Aktivitet	Måned	Bærekraftsmål

Enhet	Målområde	Mål	Tiltak	Frist	Hvordan vurdere måloppnåelse	Ansvar
Administrasjon						
Idrett						
Kulturskole						
Kulturhus						
Kino						
Bibliotek						

Historie						
Natur						